

Neologismy a jazykové hříčky ve vybraných dílech Jamese Thurbera v překladech Radoslava Nenadála

Neologisms and Word plays in selected works of James Thurber as translated by Radoslav Nenadál

Aneta Boučková

Bakalářská práce

Posudek oponentky

Předložená bakalářská práce podává detailní popis neologismů a jazykových hříček ve třech pohádkách Jamese Thurbera a jejich ekvivalentů v překladech Radoslava Nenadála. Ukazuje, jakých strategií překladatel využil ve snaze zachovat významovou, formální a stylovou ekvivalenci originálu a překladu.

Analýza neologismů a jazykových hříček se opírá o velmi pečlivou excerpci dokumentovanou v příloze. Autorka nejprve popisuje anglické neologismy v Thurberových pohádkách. Rozlišuje neologismy vzniklé na základě analogie s existujícími slovy („analogy with lexical words“) a neologismy opírající se o asociace na rovině fonetické stavby slova. Slovní hříčky také dělí na dvě skupiny – komplexní hříčky založené na záměně pořadí písmen nebo delších částí slova a hříčky reflektující výslovnost daných slov. Popis českých překladových protějšků Thurberových neologismů a hříček vychází z toho, zda se překladatel přiklání spíše k podobnosti formální nebo významové. Členění čtvrté kapitoly je z toho pohledu poněkud nedůsledné – první dva oddíly se zaměřují na zdroj překladu (existující české slovo nebo nově tvořené kompozitum), další čtyři pak zahrnují překlady, které odpovídají originálu jak po formální, tak po obsahové stránce a ty, které se od něj odchyľují formou a/nebo významem.

V úvodu k práci autorka konstatuje, že klasifikace, kterou používá, slouží zejména ke strukturování práce a neměla by být chápána jako „rigid division of the words and phrases into classes and types“. I přes toto výchozí tvrzení se domnívám, že práci by prospěla přesnější klasifikace a pečlivější užívání terminologie spojené s tvořením slov (autorka také vede hranici mezi oběma zdroji jazykových novotvarů, aniž by je explicitně vymezila), např. pro tvoření slov skládáním se v angličtině používá termínu ‚compounding‘, způsob tvoření slov označovaný jako ‚portmanteau‘ (‚blend‘) není vlastně typem skládání slov (kombinují se části slov, které nemusejí mít povahu morfémů, což je pro popis takto vzniklých neologismů podstatné), vypouštění písmene ‚o‘ je typickým příkladem hříčky označované jako ‚lipogram‘. Z hlediska slovtvorného je část zabývající se českými překlady propracovanější než popis neologismů v originále. Autorka se zde opírá o sekundární literaturu z oblasti tvoření slov v češtině – je překvapující, že nebyla použita odpovídající sekundární literatura i pro popis anglických jazykových novotvarů. K anglickým neologismům a slovním hříčkám přistupuje autorka spíše z pohledu motivace pojmenování (sound symbolism); tomu odpovídá také výběr sekundární literatury (je třeba zde ocenit její šíři, autorka se opírá mj. o práce z oblasti obecné lingvistiky a psycholingvistiky).

Oceňuji také to, že se autorka snažila ověřit existenci (a význam) Thurberových neologismů pomocí různých slovníků a korpusů americké angličtiny (korpusy mohly být použity i pro češtinu; u internetových zdrojů včetně korpusů je třeba dbát na standardní způsob citace, včetně data, kdy byly používány – str. 47). Mezi použitými zdroji ovšem chybí *Oxford English Dictionary* (dostupný online pro studenty FF UK). Tam lze najít význam a etymologii slova *zatch* („the buttocks“, vulgar, perhaps corruption of *satchel* in similar slang sense) nebo *guggle* („the epiglottis“, obsolete, echoic – a sound like that made by a liquid pouring from a small-necked bottle). To nemusí vysvětlovat Thurberovu motivaci, ale může být vodítkem pro popis překladu (*chřtán*). V souvislosti s komentářem k větě „he will slit you from your guggle to your zatch“ (str. 16-17, 29) je třeba ovšem zmínit autorčin výborný postřeh týkající se analogie s jinými spojeními slov typu “from head to toe”, která označují daný jev v jeho úplnosti. Některé další autorčiny komentáře jsou dosti subjektivní (např. „the aspirated English /ph/ is a comical sound in itself; even more so when it occurs at the beginning of royal names“, str. 12), ale ve většině interpretací se uplatňuje její schopnost vidět zkoumaný jev v systému daného jazyka (viz. výklad k *zickering* – str. 17).

Po formální stránce lze autorce vytknout místy jen nepozornost při posledním čtení (např. *one must needs notice*; str. 12, *to say announce that*, str. 27; slova *nonce* se neužívá obvykle jako substantiva, ale jako adjektiva ve spojení *nonce formation*; vhodnější než *extant* – „continuing to exist; that has escaped the ravages of time, still existing“ – by zřejmě bylo *existing*; *wordplay* se obvykle používá jako nepočítatelný singulár; v českém názvu práce je překlep – *Jamese Thurber*).

Závěr

Práci Anety Boučkové pokládám za zdařilou bakalářskou práci, ve které autorka uplatnila znalosti relevantní sekundární literatury, ale zejména schopnost originálním způsobem interpretovat obtížné slovtvorné procesy v obou jazycích. Práce je zajímavá a přínosná jak z hlediska překladatelského, tak z pohledu lingvistického. Doporučuji práci k obhajobě a hodnotím ji známkou výbornou až velmi dobrou.

V Praze 28.8. 2013

PhDr. Markéta Malá, Ph.D.